

CORNELIU CORNEA

Mișcarea de rezistență anticomunistă în județul Arad

După ce, începând cu primăvara anului 1948, comuniștii au dezlănțuit arestări masive în rândul presupușilor adversari politici, așa cum s-a întâmplat pretutindeni în țară, au început să se constituie și în județul Arad câteva grupuri de luptători, din categorii sociale diferite, cu preponderență, însă, din țărani.

Cel mai important grup a fost cel inițiat de către Cantemir Gligor, din Hălmăgel, fiu de preot, cu puncte de rezistență pe valea Crișului Alb.

Cel pomenit, cu studii de Drept întrerupte și cu o statură impozantă, avea prestața unui conducător înăscut; tip dârz, ferm, cu putere de convingere, a dobândit repede încrederea celor pe care îi subordona.

Acesta luase calea codrului încă din toamna anului 1947, astfel că în luna octombrie a aceluși an, fiind găzduit împreună cu elevul de liceu Jurcuța Ioan în casa lui Creța Pavel din Iosășel, de lângă Gurahonț, a intrat în conflict cu șeful de post de jandarmi, care, la presiunea activistului comunist Șerb Pavel, a încercat să-i surprindă și să-i aresteze.

Înarmați, cei doi i-au întâmpinat și i-au silit să stea cu mâinile ridicate până ce aceștia au trecut de liziera pădurii.

Șeful de post a și fost destituit din această cauză.

Primii arestați din grup, la 1 ianuarie 1949, au fost Faur Ioan din Baltele și Bacoș Pavel din Valea Mare, localități de lângă Gurahonț, după ce Cantemir Gligor fusese și el arestat.

Prima confruntare armată dintre Securitate și fugari a avut loc la moara din Iosășel, proprietatea lui Motorca Ioan și a fiilor acestuia, Ilie și Iancu, în zorii zilei de luni,

12 aprilie 1949, după ce trădătorul Bocu Petru, aflând de prezența acestora la moară, a anunțat Securitatea din Arad prin telefon.

La acea dată, trupele de Securitate, împreună cu câțiva activiști de partid din satele din jur, sub comanda locotenentului de Securitate Maier Lazăr, au înconjurat moara, casa și grajdul morarului.

La ora 4:30, după mărturisirile lui Ilie Motorca, au început schimburile de focuri care au durat până la ora 9:30.

Cei din casă, respectiv morarul și copiii săi, împreună cu Jurcuța Ioan, au fost somați să iasă afară, ceea ce aceștia au și făcut, prilej cu care Jurcuța a fost împușcat în burtă de către securistul Maier.

În moară se mai aflau: Hagea Iulian, zis Leanu, Dărău Igna din Cil și Lazăr Ioan din Roșia.

Leanu a aruncat în grajdul morii o grenadă, care l-a rănit grav pe locotenentul Maier.

Ceilalți doi s-au predat, în moară rămânând doar Hagea Iulian care, somat de către securistul Haiduc să se predea, spunându-i că nu va păți nimic, a răspuns că nu se va preda niciodată celor care vor să distrugă pe adevărații români.

Alți doi luptători, respectiv Lulușa Pavel și Lupei Ioan, înarmați și ei, au reușit să se strecoare din moară, mergând în avalul canalului ce alimenta moara cu apă, cu armele gata de tragere, dar au fost zăriți de către securiști care au deschis focul, rănindu-l la umăr pe Lupei Ion, iar Lulușa s-a predat.

Cum în moară a mai rămas Hagea Iulian, care a refuzat să se predea, securiștii au dat foc morii.

După ce flăcările au cuprins acoperișul morii, s-a auzit o rafală de armă și explozia cartușelor rămase de la Hagea. În acest timp a sosit și comandantul Securității Arad, Rafila, care a asistat la scoaterea cadavrului luptătorului și a constatat că acesta se împușcase.

Picioarele îi erau arse de la genunchi în jos, ca și ambele mâini.

Jurcuța Ioan a murit în drum spre spital.

Au urmat zeci de arestări, astfel că numai în localitatea Iosășel, care avea 120 de case, au fost implicați în această mișcare un număr de 18 cetățeni, dintre care 10 au fost condamnați și 8 arestați pentru cercetări.

AL DOILEA GRUP DE LUPTĂTORI ÎNARMAȚI, care făcea parte din aceeași organizație anticomunistă condusă de Cantemir Gligor, a acționat în pădurile comunei Chisindia și era formată din: Mercea Gheorghe din Chisindia, Lulușa Ioan, Dobrei Pavel și Ienciu Teodor din Revetiș, Birău Zaharie din Bârșa, Zâmbreanu Ioan din Almaș și Cornea Ioan din Chisindia.

Aceștia au devenit fugari în iarna anului 1948, după arestarea lui Cantemir Gligor, când începuseră arestări masive în satele de pe valea Crișului Alb, și au rămas în această situație până la 4 noiembrie 1951, când la locul numit

Ciudad, din Chisindia, Securitatea declanșează un atac masiv asupra grupului de luptători, datorită informațiilor primite de la unul din informatorii ei, numit Pantea, din Minișul de Sus.

Fiind înconjurați și somați să se predea de către securistul Hegheduș din Sebiș, aceștia refuză, astfel că începe schimbul de focuri de armă între cele două tabere.

Lulușa Ioan, urcat într-un copac ca să aprecieze situația, este împușcat mortal, ca și Dobrei Pavel, iar ceilalți, mai puțin Mercea Gheorghe, sunt capturați.

Acesta din urmă reușește să scape din încercuire, dar va fi și el prins mai târziu, prin trădarea unui țăran din satul Păiușeni, după ce a fost rănit la un picior. A fost condamnat la 18 ani muncă silnică și eliberat în 1964.

După eliberare, stabilindu-se în localitatea Livada de lângă Arad, a fost lovit în cap cu un lemn de către un activist de partid și a decedat în 1978.

Reclamațiile copiilor săi la Miliție au rămas fără rezultat.

În memoria acestora, A.F.D.P. Arad a ridicat la Chisindia, pe locul unde s-a produs lupta amintită, o frumoasă troiță, străjuită de pădurea de fagi și de susurul văii ce trece prin apropiere.

Tot prin grija A.F.D.P. Arad, în fiecare an, la 15 august – Sfânta Maria, la troiță se oficiază o slujbă de pomenire a acestor luptători, la care participă sătenii din Chisindia și din jur, precum și o delegație a membrilor asociației din Arad.

În afara grupului amintit, tot în hotarul comunei Chisindia, în satul Văsoaia, a mai existat un grup de fugari, compus din: învățătorii Stepici Dumitru din Revetiș și Oprea Petru din Joia-Mare, precum și țăranul Fărcaș Ioan din Joia-Mare.

Și aceștia au numele înscris pe troiță și sunt pomeniți în slujba religioasă din 15 august a fiecărui an, începând cu anul 1997, când troița a fost sfințită.

GRUPUL CONDUS DE CĂTRE STUDENTUL ADRIAN MIHUȚ, originar din comuna Măderat, situată la 35 km de Arad, fiul unui maistru dogar, regiunea fiind una viticolă.

S-a născut la 24. 09. 1922, a fost un elev și student eminent, cu o înfățișare plăcută, voluntar și chibzuit în tot ce făcea, dotat în mod deosebit pentru științele exacte.

Fiind student la Facultatea de Mecanică a Politehnicii din Timișoara, Adrian Mihuț a fost unul dintre liderii mișcării studențești, pricinuită de greva studenților clujeni din 1946, după ce muncitorii de la fabrica Dermata atacaseră căminul studentesc „Avram Iancu”, grevă ce s-a declanșat în mod firesc și la Timișoara.

Acesta, aflând despre declanșarea unor masive arestări de către puterea

comunistă printre numeroși români considerați ca potrivnici instaurării comunismului în țară, și fiind căutat de către Securitate, s-a hotărât să plece din Timișoara spre satul lui, Măderat, și să caute adăpost printre viile din preajmă, în crame sau la sătenii din Măderat și satele vecine, respectiv Mâsca, Pâncota, Agrișu Mare, Iermata, Moroda și Ineu.

Împreună cu prietenul și colegul său de liceu și facultate, Gheorghe Poenaru din Ineu, a reușit să formeze o organizație anticomunistă, compusă din persoane de încredere din localitățile amintite.

Aceasta se petrecea în vara anului 1949.

Primul contact armat cu Miliția a avut loc în primăvara anului 1951, la Ineu când, urmărit de trei milițieni dintre care unul era șeful Miliției din localitate, Adrian Mihuț a reușit să scape împușcând în picior pe unul dintre urmăritori.

În anul 1952 a fost din nou în situația de a fi prins de către trei milițieni, însă a scăpat și de data aceasta, folosindu-se de pistol fără a răni pe urmăritori.

În anul 1954, Adrian Mihuț, înarmat, a avertizat în clădirea Sfatului Popular din Moroda pe președintele acestuia să înceteze cu samavolnicile îndreptate împotriva țăranilor.

În vara anului 1956 a fost surprins de către un milițian în casa lui Suci Pavel din Iermata, devenit fugar și acesta, însă și de data aceasta Adrian Mihuț a reușit să se salveze, rănindu-l în brațul stâng pe urmăritor.

În luna noiembrie 1956 însă, Adrian Mihuț, trădat de către un informator al Securității, a fost împușcat în piciorul drept, refugiindu-se târâș într-o căpiță de tulei de unde a tras cu pistolul spre urmăritori, până nu a mai avut gloanțe, împușcând mortal un securist. Aceasta s-a întâmplat la data de 16 noiembrie 1961. Împreună cu Adrian Mihuț era și Pavel Suci, care a reușit să fugă, însă a fost prins după câteva zile.

În procesul ce i s-a intentat au fost implicate 69 de persoane, care făceau parte din organizația căreia Adrian Mihuț îi pusese bazele.

Ancheta acestora a durat din decembrie 1956 până în aprilie 1957 când, în Săptămâna Patimilor, a avut loc procesul primului lot de arestați, cuprinzând 20 de persoane.

Tribunalul Militar din Cluj, deplasat la Timișoara, a aplicat condamnări între 2 ani și închisoare pe viață, iar Adrian Mihuț și Pavel Suci au fost condamnați la moarte și executați în Valea Piersicilor de la Jilava.

În continuare s-au judecat celelalte două loturi, despre a căror componență nu am informații. Completul de judecată a fost compus din col. Paul Finichi, împreună cu alți patru colonei, iar procuror a fost maiorul Miclea.

De remarcat este faptul că Adrian Mihuț a fost drogat în timpul anchetei.

Am folosit pentru acest grup informațiile scrise și orale ale prof. Gheorghe Poenaru, prieten apropiat a lui Adrian Mihuț și camarad de luptă al acestuia, condamnat și el la 20 de ani muncă silnică.

MIȘCAREA NAȚIONALĂ DE ELIBERARE. Această organizație anticomunistă a adunat membri din trei județe: Arad, Bihor și Hunedoara.

În fruntea acesteia a fost învățătorul Ioan Blăgăilă din Arad, cel care a pus bazele acestei organizații, și Ioan Grosolina din Tăgădău, jud. Arad, iar scopul acesteia era doborârea comunismului inuman, importat din Rusia.

37 de membri ai organizației au fost arestați și condamnați la ani grei de închisoare, iar cei doi conducători au fost condamnați la moarte, condamnare ce a fost, mai apoi, comutată în închisoare pe viață.

Organizația aceasta a căzut pradă unei diabolice țesături a Securității care, după ce a aflat de existența ei, și-a trimis un om bine pregătit care, sub masca unui comis-voiajor, a străbătut satele în cauză și a început organizarea armată a celor afiliați, promițând că va aduce într-un anumit loc armamentul necesar declanșării unei acțiuni armate.

Descoperirea de către Grosolina a adevăratei fețe a presupusului anticomunist s-a dovedit a fi prea târzie, astfel că oamenii angajați în această acțiune au fost luați de Securitate, înainte de a reuși în tentativa lor.

Acestea au fost grupurile organizate de români care au încercat să se împotrivescă înrobirii țării, unui regim de o cruzime aparte, care s-a instaurat în țara noastră în 1945.

În cele două cărți ale mele, cu titlul *Jurnalul Detenției Politice, Arad 1945-1949* și *Viața așa cum a fost*, am încercat să aduc în amintirea cititorilor numele celor peste 1500 de locuitori ai județului, care au plătit unii cu viața, alții cu ani grei de închisoare îndrăzneala de a se opune regimului comunist.

Aceștia se adaugă altor zeci de mii de astfel de români din întreaga țară, care s-au jertfit pentru patria lor și care, din păcate, sunt tot mai mult uitați de către politicienii de azi.

